

DIGITALNI POTNI LIST IZDELKA

Moč standardov GS1

VSE, KAR MORATE VEDETI

Evropska unija je trdno zavezana postati prva podnebno nevtralna regija do leta 2050. S tem namenom so bili oblikovani Zeleni dogovor in več drugih zakonodajnih predpisov, vključno z Uredbo o okoljsko primerni zasnovi trajnostnih izdelkov (angl. Ecodesign for Sustainable Products Regulation, v nadaljevanju: ESPR). Eden od glavnih instrumentov te politike je digitalni potni list izdelka (angl. Digital Product Passport, v nadaljevanju: DPP).

DPP omogoča pridobivati vse pomembne informacije v celotnem življenjskem ciklu izdelkov in ima osrednjo vlogo tudi v krožnem gospodarstvu, ki podpira spremembo paradigme in predlaga preoblikovanje sedanjega sistema "vzemi-naredi-odvrzi", pri čemer se osredotoča na čim daljši proces recikliranja in ponovne uporabe izdelkov in sestavnih delov.

Zakonodaja na področju ESPR in DPP je še vedno v pripravi, vendar je na tej stopnji že znano, da se bo uporabljala za vse izdelke in sestavne dele v skoraj vseh sektorjih – razen za živila, krmo, medicinske izdelke in motorna vozila v povezavi z zahtevami, določenimi v zakonodaji o homologaciji – in bo vplivala na vse gospodarske subjekte, ki sodelujejo pri proizvodnji in trženju izdelkov v Evropski uniji.

Vzpostavila bo vrsto novih pravic in dolžnosti za tiste, ki kupujejo in prodajajo, poenostavila postopke in v končni fazi izboljšala izkušnjo potrošnikov.

Izvedba takšnega mehanizma zahteva investicije podjetij, vendar pa lahko sistem standardov GS1 pomaga olajšati ta prehod.

GS1 je opravil že veliko dela, ima znanje, pridobljeno z dolgoletnimi izkušnjami, hkrati pa deluje na terenu in z multidisciplinarnimi skupinami preučuje najučinkovitejši način uvedbe DPP.

KAJ JE DIGITALNI POTNI LIST IZDELKA?

- Je mehanizem za elektronsko registracijo, obdelavo in izmenjavo informacij o izdelkih med proizvajalci, podjetji, organi oblasti in potrošniki.
- Zagotavlja jasne, strukturirane in dostopne podatke o značilnostih in sestavnih delih vsakega izdelka, o izvoru materialov, metodah proizvodnje ter druge pomembne informacije.
- Cilj DPP je poenostaviti digitalni dostop do relevantnih informacij o posameznih izdelkih na področju trajnosti, krožnosti in zakonske skladnosti.
- Kjer bo zahtevano, bo omogočal tudi vključitev informacij o sledljivosti.

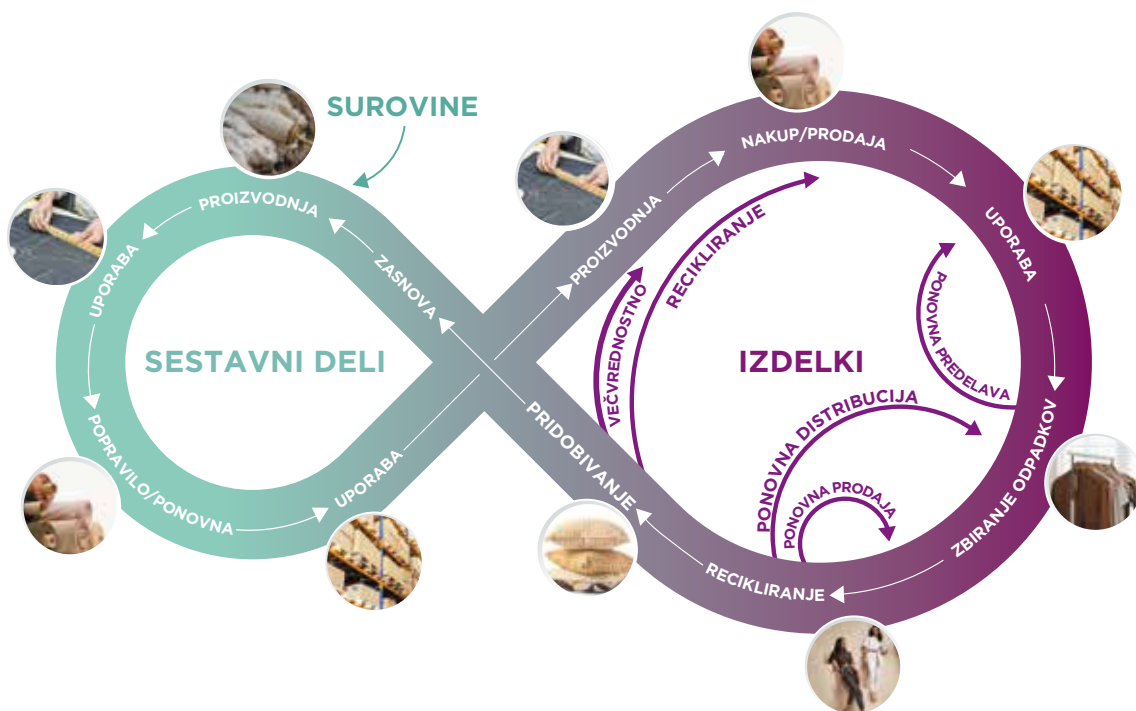
Proizvajalci morajo zagotoviti določene osnovne informacije, kot so matični podatki o izdelku, in nekatere dodatne informacije, kot so emisije CO₂ in prisotnost snovi, ki vzbujajo veliko zaskrbljenost in zahtevajo posebno obravnavo. Drugi udeleženci lahko skozi preskrbovalno verigo dodajo druge vrste informacij, vse do dostave izdelka končnemu potrošniku, ki so v poznejši fazi dostopne tistim, ki se ukvarjajo s popravilom ali recikliranjem in lahko prav tako posodobijo podatke, povezane s potnim listom izdelka.

ZAKAJ DIGITALNI POTNI LIST IZDELKA?

Življenje potrošnika postaja vse bolj digitalno, uporaba fizičnih izdelkov pa se kljub temu ne zmanjšuje. Odvisnost od tehnologije moramo zato obrniti v svojo korist. Takoj dostopen identifikacijski dokument izdelka je zagotovilo za udobje, varnost in uporabnost.

Namen DPP je poenostaviti in optimizirati postopke v celotni vrednostni verigi, v celotni življenjski dobi izdelka (lahko celo dlje, kot obstaja izdelek sam), zaradi česar se bo v končni fazi izboljšalo življenje tistih, ki izdelek proizvajajo, prodajajo, porabljajo, spremljajo, popravljajo in razstavljajo.

KAKO DELUJE?

KAJ ZAJEMA?

Vsi izdelki in njihovi sestavni deli, s katerimi se trguje na območju Evrope, morajo biti povezani z DPP, kar vključuje izdelke, ki so proizvedeni v EU in tudi zunaj nje. Za to je odgovoren gospodarski subjekt: podjetje, ki da izdelek na evropski trg prvič po uveljavitvi uredbe in sektorskih aktov (t. i. delegiranih aktov). To ne vpliva le na evropska podjetja, ampak tudi na dobavitelje iz vseh delov sveta, ki izvažajo izdelke na evropski trg.

V prvo fazo so vključeni tekstil in obutev, gradbeništvo, električna vozila in industrijske baterije, igrače in detergenti ter železo in jeklo, nato pa bo uredba razširjena na praktično vse sektorje (edine izjeme so zdravila, živila in krma). Leta 2030 naj bi imelo DPP več kot 14 milijard izdelkov.

V nadaljevanju si oglejte, kateri postopki izvedbe čakajo Evropsko komisijo, vključno z izčrpnim seznamom skupin izdelkov, ki jih mora Komisija obravnavati prednostno.

PRIHODNJI POSTOPKI IZVEDBE

- Komisija bo sprejela delovni načrt za ESPR. Ta bo sprejet predvidoma v devetih mesecih po uveljavitvi ESPR (tj. v prvem in drugem četrtletju leta 2025).
- Zakonodajalci so predhodno opredelili več skupin izdelkov, ki jih bo Komisija obravnavala prednostno:

železo in jeklo > aluminij > tekstil, zlasti oblačila in obutev > pohištvo, vključno z vzmetnicami > pnevmatike > detergenti > barve > maziva > kemikalije > izdelki, povezani z energijo > izdelki IKT in druga elektronika

- Z učinkovitejšo ponovno uporabo in recikliranjem zmanjšuje vpliv na okolje v proizvodnji in v celotni preskrbovalni verigi.
- Z izboljšanjem sledljivosti povečuje preglednost.
- Varuje pred ponarejanjem in povečuje varnost izdelkov.

- Komisija si pridržuje pravico, da v delovni načrt ESPR doda ali iz njega odstrani skupine izdelkov, pri čemer pa mora vsako odločitev utemeljiti.

KATERE SO PREDNOSTI DIGITALNEGA POTNEGA LISTA IZDELKA?

- Povečuje produktivnost ter ustvarja nove poslovne modele in priložnosti.
- Pospešuje digitalni prehod in lahko odpre pot do pravičnejše družbe.
- Podjetjem omogoča, da se oskrbujejo na evropskem trgu.

KOMU KORISTI?

- Industriji: nove priložnosti, novi modeli, boljše upravljanje podatkov, optimizacija izdelkov, poenostavitev procesov.
- Regulatorjem: izboljšana zmožnost preverjanja, ali so podjetja in izdelki skladni z zakonodajo.
- Potrošnikom: na voljo imajo več informacij za sprejemanje boljših trajnostnih odločitev.

KDAJ ZAČNE VELJATI?

- Po evropskih volitvah bo Evropska unija opredelila osnovne zahteve za podatke o izdelkih.
- Po letu 2027 bodo predstavljene podrobnejše zahteve za posamezne sektorje.
- Do leta 2030 bo zakonodajni postopek zaključen in DPP bo v celoti uporaben.

Čeprav uredba še ne velja, bi jo morala podjetja vseeno začeti izvajati, saj lahko proizvajalci že zdaj zagotovijo osnovne informacije o svojih izdelkih. To bo olajšalo prehod, ko bo sistem postal obvezen, hkrati pa bo podjetjem zagotovilo konkurenčno prednost.

KAKO GA UVESTI?

**Preizkusite ga v praksi:
skenirajte kodo QR in si oglejte,
kako deluje!**

Uvajanje DPP je velik podvig, ki bo pretresel celotno strukturo mednarodne trgovine. Predlog uredbe Evropske komisije poudarja pomen uporabe odprtih standardov, na podlagi katerih bodo potni listi interoperabilni. Organizacija GS1 je v tej smeri naredila že veliko:

- Številna podjetja že uporabljajo identifikatorje GS1, kot je GTIN. Poznamo glavne deležnike v Evropski uniji in zunaj nje.
- GS1 ima več kot 50 let izkušenj s standardizacijo, nudenjem podpore industriji in pomoči pri digitalnem prehodu.
- GS1 ima znanje in tehnične pogoje, pozna industrijo, trge ter poti vrednostnih in preskrbovalnih verig.

- GS1 je na globalni ravni vzpostavil delovno skupino* za krožnost/DPP z multidisciplinarno ekipo, ki vključuje strokovnjake GS1, predstavnike trgovinskih združenj ter predstavnike industrije, ki delujejo na tem področju in analizirajo najučinkovitejši način za prilagoditev standardov GS1 krožnemu gospodarstvu.
- GS1 je zaupanja vreden partner proizvajalcev, lastnikov blagovnih znamk, tržnic, prodajalcev in potrošnikov, ki se zanašajo, da jim bo ta neprofitna organizacija zagotovila globalne rešitve, ki koristijo celotnemu procesu trgovanja.
- Identifikatorji GS1 in nosilci podatkov, skladni s standardi ISO, bodo podjetjem omogočili dostop do atributivnih podatkov s pomočjo istih 2D kod, pri čemer jim ne bo treba na isto (in včasih majhno) nalepko namestiti več različnih nosilcev podatkov.

GS1 je že dokazal svojo sposobnost, da na različne načine podpira industrijo, pokazal pa je tudi, da bo uporaba obstoječih standardov zmanjšala stroške, da bo izvedba hitrejša in enostavnejša ter poznana pretežnemu delu industrije.

Kaj je GS1

GS1 Slovenija je neodvisen, nepridobitni zavod, ki v skladu z licenčno pogodbo mednarodne organizacije GS1 AISBL v Sloveniji skrbi za uporabo standardov sistema GS1. Zavod dodeljuje številke GS1 za identifikacijo in elektronsko izmenjavo podatkov in organizira svetovalno, izobraževalno ter raziskovalno delo za potrebe uporabnikov.

Potrebujete pomoč?

GS1 Slovenija

Dimičeva 9
1000 Ljubljana
Slovenija

T +386 1 589 83 20

F +386 1 589 83 23

E info@gs1si.org

www.gs1si.org

